

الحمد لله
الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لولا
أن هدانا الله

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش

گرایش تعلیم و تربیت اسلامی

عنوان:

تحلیل روشهای آموزش تفکر انتقادی در دانش آموزان دوره ابتدایی و ارائه راهکارهای مناسب

استاد راهنما:

خانم دکتر فرخنده مفیدی

استاد مشاور:

آقای دکتر سعید بهشتی

دوره: روزانه

نگارش:

علیرضا هاشمی

شهریور ۹۲

تقدیم بہ:

سہ فرشتہ امی کہ با حضور شان پیام آور مہر، عشق و تلاش در زندگیم شدند

مادرم و ہمسر م از سلالہ پاک زہرا (س)

و دختر م بہار

مشکو و قدردانی

به رسم ادب و احترام از زحمات کلیه اساتید کرامت تقدیرم

مشکو و قدردانی می‌نمایم علی‌الخصوص

از سرکار خانم دکتر مفیدی به عنوان استاد راهنما

از جناب آقای دکتر بهشتی به عنوان استاد مشاور

از جناب آقای دکتر کولایی به عنوان استاد داور

بامشکو

علیرضا هاشمی

شهریور ۱۳۹۲

فصل اول	۱
۱-۱ مقدمه:	۲
۲-۱ بیان مسئله:	۳
۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق:	۴
۴-۱ اهداف تحقیق	۵
۵-۱ سؤالات تحقیق:	۶
۶-۱ تعریف نظری واژه‌ها:	۶
فصل دوم	۸
۲-۱ مقدمه:	۹
۲-۲ مبانی نظری تحقیق:	۱۱
۲-۲-۱ آموزش و یادگیری	۱۱
۲-۲-۱-۱ آموزش چیست؟	۱۱
۲-۲-۱-۲ انواع آموزش:	۱۲
۲-۲-۳ نظریه های یادگیری حامی تفکر انتقادی؛	۱۵
۲-۲-۳-۱ نظریه ساختن گرایی:	۱۵
۲-۲-۳-۲ شرایط یادگیری از نظر پیروان سازندگی:	۱۶
۲-۲-۳-۳ نظریه شناخت گرایی:	۱۷
۲-۲-۴ دوره ابتدایی:	۱۸
۲-۲-۴-۱ اهمیت دوره ی ابتدایی:	۱۸
۲-۲-۴-۲ اهداف آموزش دوره ی ابتدایی:	۱۸
۲-۲-۴-۳ ویژگیهای بارز دوره ی ابتدایی:	۲۰
۲-۲-۴-۴ ویژگیهای روش تدریس در دوره ی ابتدایی:	۲۱

۲-۲-۴-۵	ویژگیهای کودک در دوره ی ابتدایی:	۲۳
۲-۲-۴-۵-۱	دوره ی نهفتگی:	۲۶
۲-۲-۴-۵-۲	ظهور استعدادها:	۲۶
۲-۲-۴-۵-۳	الگو پذیری:	۲۷
۲-۲-۵	تفکر انتقادی :	۲۷
۲-۲-۵-۱	تفکر :	۲۷
۲-۲-۵-۱-۱	مقدمه و تعریف :	۲۷
۲-۲-۵-۲	تاریخچه تفکر انتقادی :	۲۸
۲-۲-۵-۳	تفکر انتقادی و نظریه انتقادی :	۳۶
۲-۲-۵-۴	فلسفه و تفکر انتقادی :	۳۷
۲-۲-۵-۵	مفاهیم فلسفی تفکر انتقادی:	۳۹
۲-۲-۵-۶	مفهوم روانشناسی تفکر انتقادی:	۴۳
۲-۲-۵-۷	مهارتهای تفکر انتقادی:	۴۴
۲-۲-۵-۸	مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر تفکر انتقادی	۴۵
۲-۲-۵-۸-۱	مرحله نخست : درک و فهم مسئله:	۴۵
۲-۲-۵-۸-۲	مرحله دوم : دست ورزی اطلاعات:	۴۵
۲-۲-۵-۸-۳	مرحله سوم : کار بست اطلاعات داوری شده:	۴۶
۲-۲-۵-۸-۴	مرحله چهارم : ارائه بازخورد و راهبردهای تکمیلی:	۴۶
۲-۲-۵-۹	ویژگی های متفکران نقاد:	۴۶
۲-۲-۶	روشهای تدریس:	۴۸
۲-۳	پیشینه تحقیق:	۵۳
۲-۴	نتیجه:	۵۵
	فصل سوم	۵۶

۳-۱ مقدمه:	۵۷
۳-۲ روش پژوهش:	۵۷
۳-۳ روش گردآوری اطلاعات:	۵۸
۳-۴ روش تجزیه و تحلیل داده ها:	۵۸
فصل چهارم	۵۹
۴-۱ مقدمه:	۶۰
۴-۲ پاسخ به سوال نخست:	۶۰
۴-۲-۱ روش تدریس پرسش و پاسخ (دیالکتیک سقراطی):	۶۰
۴-۲-۲ روش تدریس مبتنی بر بازی:	۶۲
۴-۲-۲-۱ مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر بازی:	۶۳
۴-۲-۳ روش های تدریس مبتنی بر همیاری:	۶۴
۴-۲-۳-۱ هدف و عناصر تدریس به شیوه همیاری:	۶۵
۴-۲-۳-۲ انواع روشهای مبتنی بر همیاری:	۶۶
۴-۳ پاسخ به سؤال دوم:	۷۲
۴-۳-۲ تحلیل نتایج روش تدریس بازی به عنوان روش آموزش تفکر انتقادی:	۷۹
۴-۳-۳ تحلیل نتایج روش های مبتنی بر همیاری به عنوان روش آموزش تفکر انتقادی:	۸۳
۴-۴ پاسخ به سؤال سوم:	۸۶
۴-۴-۱ روش پرسش و پاسخ:	۸۶
۴-۴-۲ بازی:	۸۸
۴-۴-۳ روشهای مبتنی بر همیاری:	۸۸
فصل پنجم	۹۱
۵-۱ جمع بندی:	۹۲
۵-۱-۱ خلاصه	۹۲

۹۳.....	۵-۱-۲ نتیجه گیری
۹۳.....	۵-۱-۳ بیان محدودیتهای تحقیق؛
۹۴.....	۵-۱-۴ ارائه پیشنهادات:
۹۵.....	فهرست منابع
۹۶.....	الف: منابع فارسی
۹۷.....	ب: منابع لاتین

جدول شماره ۱ الگوهای تدریس اجتماعی (مبتنی بر همیاری).....۶۹

نمودار ۱: چرخه آموزش تفکر انتقادی از طریق روش پرسش و پاسخ.....۷۸

چکیده

در پژوهش حاضر که با عنوان "تحلیل روشهای آموزش تفکر انتقادی به دانش آموزان دوره ابتدایی" انجام گرفت، ابتدا مقدمه، ضرورت و اهمیت تحقیق و سپس سؤالات و اهداف تحقیق عنوان گردید سپس با توجه به کیفی بودن موضوع تحقیق و عقلانی شدن تحلیل ها با مشورت اساتید محترم راهنما و مشاور در فصل سوم روش تحقیق "توصیفی-تحلیلی" انتخاب گردید.

بر مبنای همین روش تحقیق پس از مطالعات و چک برداری های اولیه در بخش مبانی نظری، به گردآوری تمامی مفاهیم مرتبط با آموزش و پرورش کودکان ابتدایی و سپس به گردآوری تمامی مطالب و منابع مربوط به تفکر انتقادی پرداخته شد. در خلال این مطالعات تمامی روشهای موجود تدریس و کتب و مقالات مربوطه نیز مطالعه و بررسی گردید. پس از کنار هم قرار دادن همه داده های گردآوری شده از میان روشهای تدریس گوناگون بعثت اهمیت سن دوره ابتدایی و البته تفاسیری که در فصل چهارم پایان نامه آمده است، ابتدا از میان روشهای سنتی تدریس به بحث و بررسی و تحلیل روش تدریس پرسش و پاسخ (دیالکتیک سقراطی) پرداخته شده زیرا با توجه به دستاوردهای ذکر شده در فصل چهارم شاید تنها روشی باشد که محتوا را با همکاری شاگردان دبه صورتی غیر مستقیم آموزش میدهد. سپس روشهای آموزش گروهی و اجتماعی (مبتنی بر همیاری) را مناسبترین الگوهای آموزشی در سنین ابتدایی بخصوص برای بنیان نهادن مهارتهای سطح بالای فکری مانند تفکر انتقادی تشخیص داده و بررسی و تفسیر گردیدند.

در فصل چهارم علاوه بر معرفی روشهای تدریس انتخابی به کم و کیف آنها پرداخته و ارتباط آنها را با مفاهیم و ویژگیهای تفکر انتقادی نشان داده و به تحلیل کشیده ایم.

واژگان کلیدی: تفکر، تفکر انتقادی، دانش آموزان دوره ابتدایی، روشهای تدریس.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه:

امروزه در عصر تحولات سریع، ساختار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جوامع، ضرورت توجه به تربیت نیروی انسانی متخصص را، مورد تاکید قرار داده است و با توجه به این مسئله که مقدار دانش و اطلاعات در دسترس، از توانایی و میزان استفاده افراد از اطلاعات بیشتر شده است، مؤسسات آموزشی بایستی توانایی تغییر کاربردی خود را از انتقال و انبوه سازی دانسته ها به انتخاب، پردازش، کاربرد، تحلیل و حل مسئله، داشته باشند.

اما نتایج بیشتر مطالعات بین المللی نشان می دهد که تنها معدودی از فارغ التحصیلان دبیرستان و دانشگاه قادر به اعمال مهارتهای سطح بالای تفکر در مواجهه با مشکلات زندگی روزمره می باشند و بیشتر دانشجویان با مسائل مختلفی در زمینه شناسایی و تعریف مشکلات از چشم اندازهای چندگانه، تشخیص حقایق از دیدگاهها و ارزش های شخصی، پذیرش اطلاعات نامطلوب و ارزیابی پیامد تصمیمات گرفته شده، مواجهه هستند (لشویز^۱ ۱۹۹۹) و نتایج پژوهش بین المللی ریاضی و علوم (تیمز^۲) نیز نشان دهنده آن است که عملکرد مورد انتظار در سطح تولید نظریه، تجزیه و تحلیل و حل مسأله در درس علوم، در بیشتر کشورها از جمله ایران، بسیار کمتر مورد توجه قرار گرفته است. (شعبانی، ۱۳۸۲، ص ۱۳)

در این راستا یکی از رویکردهای موثر، توجه به مهارتهای تفکر در فرآیند آموزش و یادگیری است. و تفکر انتقادی به عنوان یکی از مهارتهای اساسی تفکر و از ضروریات مهم جامعه مشارکتی و مدنی به شمار می آید.

فاسیون^۳ از محققان تفکر انتقادی، آن را یک هدف ملی قابل آموزش به شهروندان توصیف کرده است (۲۰۰۶) و

اینس^۴، لیپمن^۵ و پاول^۶ نیز تربیت انسانهای صاحب اندیشه را نخستین هدف تعلیم و تربیت دانسته اند. ارنبرگ^۷

---

^۱-leshowitz

^۲-timss

^۳-facione

^۴-ennis

^۵-lipman

^۶-paul

(۱۹۸۵) نیز هدف اصلی تعلیم و تربیت را، انتقال دانش آموزان از محیط خود محور مبتنی بر تجارب شخصی و عینیات به محیط انتزاعی تری می داند که در برگیرنده ارزش ها، بینش ها و حقایق متعدد است.

۲-۱ بیان مسئله:

یکی از ویژگیهای اساسی انسان آگاهی از رفتار خود و بر خوردهای از نیروی تفکر است. به عبارت دیگر انسان می تواند از رفتار خود آگاه باشد و در برخورد با مسائل و امور متفاوت از نیروی تفکر خود استفاده کند (شریعتمداری، ۱۳۷۹). اگر چه علاقه به توانائیهای تفکر انتقادی در محافل آموزشی پدیده ای جدید نیست و منشأ چنین علاقه ای به مکتب افلاطون برمی گردد. (مایرز، ترجمه ابیلی، ۱۳۸۳).

متأسفانه علی رغم تأکید و توجه به مسأله تفکر در اهداف نظامهای آموزشی و ادعاهای مسئولان ، متصدیان و مجریان آموزشی ، در عمل برای تشویق دانش آموزان در جهت تفکر و به ویژه بکار گیری تفکر انتقادی اراده و انگیزه کافی وجود ندارد. معلمان نیز با وجود اظهاراتی که حاکی از پذیرفتن این فرض است که تفکر انتقادی راه را برای آموزش بیشتر و بهتر هموار میکند ، همواره با شیوه های قالبی و حذف حقایق و ایجاد محیط خشک انضباطی ، زمینه را برای حفظ کردن اطلاعات درسی فراهم میکند ، آنان این نکته را فراموش کرده اند که حفظ کردن مطالب و انباشتن ذهن دانش آموز از اطلاعات مرتبط و نامرتب با زندگی واقعی سبب به هدر رفتن هزینه ها ، امکانات و قابلیت های افراد می شود.

برای آنکه نسلی پویا و تلاشگر داشته باشیم، باید شیوه های قضاوت درباره جامعه و تفکر در مورد زندگی خویش و دیگران را بیاموزند. (شعبانی، ۱۳۷۱، به نقل از، ملکی، ۱۳۸۶).

مدارس امروز متأسفانه بدلیل پیشرفتهای علوم و فنون و بر اساس بعضی از رویکردهای روان شناسی، توجه خود را بیشتر به انتقال اطلاعات و حقایق معطوف کرده و از تربیت انسانهای متفکر و خلاق فاصله گرفته اند (همان). مسئله اصلی اینجاست که روشهایی که امروزه بعنوان روشهای پرورش تفکر انتقادی شناخته می شوند تا چه اندازه واقعا پرورش دهنده تفکر انتقادی بوده و آیا صرف اجرای این روشها منجر به تفکر انتقادی می شوند یا باید داری استراتژی و شرایط خاص اجرا و ارزشیابی باشند؟ و معلمین در اجرای آنها چه ملاکها و شرایط و ضوابطی را باید رعایت کرده و مد نظر قرار دهند؟

۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق:

برای اینکه فراگیران خوب تربیت شوند و افراد مفیدی در آینده باشند، باید متفکر، خلاق، نقاد و دارای بینش علمی باشند، و این تنها در سایه انتقال اطلاعات به ذهن شاگردان حاصل نمی شود. بلکه در برنامه های مدارس باید، روشهایی گنجانده شود، که از طریق آنها دانش آموزان قابلیت های چگونه آموختن را از طریق نظم فکری بیاموزند و در زندگی روز مره خود بکار برند، و با توجه به نقش

اساسی محیطهای یادگیری و آموزش و روشهای حاکم بر آنها باید، به صورتی سازماندهی شوند که دانش آموزان را بجای ذخیره سازی حقایق علمی بامسئلی که در زندگی واقعی با آنها مواجه می شوند درگیر سازند. کسب نگرشهای علمی با روش های سنتی امکانپذیر نیست و باید به جای آنها از روشهای جدید استفاده نمود.

در دنیای پیچیده ی امروز، تغییرات زیادی در زندگی بشری در حال وقوع اند و شاهد رقابت های بسیار فشرده ی جوامع در دستیابی به فناوری برتر هستیم. به نظر می رسد که فرد و جامعه مجبورند، به طریقی در وضعیت خویش دگرگونی ایجاد کنند تا از قافله ی علم، فناوری و پیشرفت عقب نمانند. موضوع آموزش و پرورش نیز از این قاعده مستثنا نیست. چرا که دانش آموز قرن بیست و یکم نمی تواند عنصری بی اختیار باشد که چگونه یاد گرفتن

هم از اختیار او خارج باشد و هیچ گونه دخل و تصرفی در آنچه می آموزد، نداشته باشد. برنامه های از پیش تعیین شده و بی چون و چرا، جوابگوی مسائل او نیستند [کدیور، ۱۳۸۱].

در عصری که کتاب های درسی قبل از در آمدن از زیر چاب کهنه می شوند و بیش تر مشاغل، نوآوری های سریع و مداوم را تجربه می کنند، ناگزیر باید هدف های غایی و کلی تعلیم و تربیت تغییر یابند و به پرورش شیوه ی تفکر انتقادی در افراد به عنوان یکی از هدف های اصلی تعلیم و تربیت، بیش تر توجه شود. همچنین، در فرایند آموزش باید ضمن تقویت روحیه ی انتقاد پذیری در معلمان، روحیه ی انتقاد کردن و زمینه ی بررسی و تحقیق را در شاگردان به وجود آورد [مایزر، ۱۳۸۳].

اما متأسفانه مدرسه های امروز عمدتاً^{۱۱} به دلیل پیشرفت های علوم و فنون و با توجه به بعضی از رویکرد های روان شناختی، توجه خود را بیش تر به انتقال اطلاعات و حقایق معطوف کرده و از تربیت انسان های متفکر خلاق فاصله گرفته اند [شعبانی، ۱۳۸۲]. لذا اهمیت موضوع تحقیق را می توان چنین بیان کرد:

- ۱- تفکر انتقادی از اولویت های پژوهشی آموزش و پرورش می باشد،
- ۲- از لحاظ کارکردی انتظار می رود نتایج این پژوهش اطلاعات مفید در اختیار دست اندرکاران تعلیم و تربیت، معلمان و والدین قرار دهد تا در جهت بهبود و اصلاح فرآیند تفکر گام های اساسی برداشته شود.
- ۳- اکثر تحقیقات قبلی در این زمینه بیشتر حول محور مفاهیم و ویژگیهای تفکر انتقادی پرداخته و کمتر به روشهای آموزش و تدریس مهارتهای تفکر انتقادی پرداخته شده است.

۴-۱ اهداف تحقیق

- ۱- معرفی روش های آموزش تفکر انتقادی در دوره ابتدایی
- ۲- تحلیل روشهای آموزش تفکر انتقادی در دوره ابتدایی
- ۳- ارائه راهکارهای مناسب جهت اجرای این روش ها در دوره ابتدایی

۵- اسؤالات تحقیق:

۱- چه روش هایی برای آموزش تفکر انتقادی در دوره ابتدایی وجود دارد ؟

۲- روشهای آموزش تفکر انتقادی در دوره ابتدایی چه ویژگیها و شرایطی دارد؟

۳- برای اجرای صحیح این روشها چه راهکارهای عملی پیشنهاد می گردد؟

۶-۱ تعریف نظری واژها:

تفکر:

تفکر فعالیت ذهنی و عبارت است از پردازش اطلاعات، بهره گیری از ادراکات مفاهیم و نمادها و تصاویر ذهنی و برخی اهداف تفکر شامل حل مشکلات تصمیم گیری و ارائه واقعیت بیرونی تفکر را فرآیند هشیارمی انگارند. (

کدیور، ۱۳۸۱)

تفکر انتقادی :

تفکر انتقادی فرآیندی قاطعانه و مهم از قضاوت منظم است که این فرآیند به ما این امکان را می دهد که بررسی عقلانی از حوادث ،متون ،تصورات و موضوعات داشته باشیم (بیزلی ولیپ، ۲۰۰۴، ص۳)

تفکر انتقادی فرآیند منظم هوشمندانه فعالانه و ماهرانه در مفهوم سازی کاربرد تجزیه و تحلیل ، ترکیب و ارزشیابی اطلاعات جمع آوری شده یا پدید آمده از طریق مشاهده ، تجزیه و استدلال است (اسکریون، ۱۹۹۶)

آموزش و پرورش دوره ابتدایی:

تحصیلات در این دوره عمومی ، اجباری و رایگان می باشد. سن ورودی این دوره شش سال تمام می باشد. آموزش و پرورش دوره ابتدایی ۵ یا ۶ سال تحصیلی است که در پایان سال آخر با امتحانات نهایی مدرک این دوره از

آموزش و عمومی داده می شود. در این دوره نکات مقدماتی موضوعات مختلف علوم به فراگیران داده می شود. موضوعات این دوره از آموزش عبارتند از: فارسی، علوم، ریاضیات، علوم تجربی و... (حسینی نسب، ۱۳۷۵)

تعریف آموزش:

آموزش بیش از هر چیز سپردن دانستنی هاست به دیگران، اما دانستنی ها آنگاه سود مندند که به کار آیند. و آموزش آنگاه به کار می آید که زمینه ای برای تغییر در نوآموز گردد چنانکه او را به انجام کارهایی توانا سازد و بر دایره امکانهای او بیفزاید یعنی زمینه ای گردد برای پرورش که همانا به کار آمدن توانایی هاست آموزش حقیقی برای آن است که توانایی فهمیدن به کار آید و نوآموز با یافتن پیوند دانستنی ها به فهم قاعده ها و قانون ها برسد (نقیب زاده، ۱۳۸۰ ص ۱۶)

هرگونه فعالیت یا تدبیر از پیش طرح ریزی شده ای که هدف آن آسان کردن یادگیری یادگیرندگان باشد. (سیف، ۱۳۸۳، ص ۲۳)

تعریف روش:

روش در مقابل واژه لاتین متد به کار می رود و واژه متد در فرهنگ فارسی معین و نیز فرهنگ انگلیسی و فارسی آریانپور به صورت: روش، شیوه، راه طریقه، طرز و اسلوب معنا شده است.

به طور کلی راه انجام دادن هر کاری را روش می گویند و روش تدریس نیز عبارت از راه منظم با قاعده و منطقی برای ارائه درس میباشد. (صفوی، ۱۳۷۰، ص ۱۶)

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱-۲ مقدمه:

تفکر مبنای اصلی هر طرح و برنامه است. این موضوع در نظام تعلیم و تربیت از جایگاه و اهمیت ویژه ای برخوردار است. پیامبر اکرم (ص) در مورد اندیشیدن می فرماید: «عبادتى چون تفکر نیست»^۸ (نهج الفصاحه، ۵۲۳، ۱۳۶۹) اندیشیدن و تفکر پیرامون هر کاری مقدمه و زیربنای آغاز آن است. فکر و اندیشه کردن در مسایل گوناگون به اندازه ای دارای اهمیت و ارزش می باشد که پیامبر اسلام (ص) فرموده اند «ساعتی اندیشیدن بهتر از شصت سال عبادت کردن است»^۹ (همان، ص ۴۳۶) اهمیت تفکر و تعقل از دیدگاه اسلام بیانگر آن است که این موضوع باید هدف اساسی برنامه های درسی باشد تا دستاوردهای آموزشی و پرورشی بدون نقص یا با کم ترین ضعف روبرو گردد. علاوه بر آن مطالب درسی باید به گونه ای تدوین گردد تا علاوه بر نحوه تفکر و اندیشیدن به مخاطبان آنان را از تقلید ناآگاهانه از افکار، عقاید، فرهنگ و برنامه های بی ارزش دور کند و به هویت ملی دینی و فرهنگی جامعه آسیب نرساند. اهمیت این مؤلفه، پرورش تفکر در برنامه های درسی بسیار زیاد است زیرا در تغییر نگرش، شناخت و مهارت دانش آموز نقش مؤثری ایفا می کند و اگر این مهم در نظام تعلیم و تربیت مورد توجه قرار نگیرد، نمی توان جامعه ای پیشرفته داشت و فراگیران از رسیدن به موقعیت مطلوب باز می مانند. همچنین امروزه آنچه در جوامع در انتقال اطلاعات و به کارگیری کارکنان برای کارفرمایان دارای اهمیت است، آن است که افرادی انتقادی، خلاق و انعطاف پذیر را به کار گیرند. کارکنانی که از اطلاعات وسیع استفاده می کنند تا ایده های جدید تولید کنند مورد توجه هستند و کسانی که فاقد توانایی جذب اطلاعات برای ساختن ایده های جدید و حل مشکلات هستند مورد توجه قرار نمی گیرند. نشانه عصر اطلاعات یک صحنه جدید در تلاش برای بدست آوردن ایده های جدید و مهارتهایی است که برای توسعه مورد نیاز است. بنابراین خیلی اوقات در آموزش و پرورش پرسیده می شود، امروزه، یادگیرندگان آینده چه ویژگی هایی را باید داشته باشند و چه کسانی می توانند از عهده نیازمندی های عصر اطلاعات برآیند. البته این سؤال آسانی نیست، اما یک توافق نظر عمومی وجود دارد که

^۸ ولا عباده مثل التفكير
^۹ فکرة ساعة خير من عبادة ستين سنة

بایستی شهروندان را برای مولد شدن به ابزارهای تفکر صحیح مجهز کرد. که این امر با افزایش علاقه یادگیری و آموزش مهارتهای تفکر ممکن می شود. بنابراین لزوم توجه به رشد و توسعه یادگیری و پتانسیلهای عقلانی همه اعضای جامعه (دانش آموزان ، کارکنان و شهروندان) آشکار می گردد. در سی سال گذشته اقدامات اولیه جنبشی عظیم و نوین به حمایت از گسترش خرد ورزی مشاهده شده است. جنبشی که به طور تخصصی در نزدیک به دو یا سه دهه است که شکل یافته است.

اما با نگاهی به تاریخ می توان اصلت وجودی آن را در نوشته های معروف افلاطون و در عصر خرد گرایی یافت. این جنبش عظیم، تفکر انتقادی یا مهارتهای تفکر نام گرفته است. استدلالی که در زمینه آموزش تفکر روز به روز بیشتر ترقی می کند این است که تفکر جزء ذاتی رشد انسان است و همین نکته بس که ما حیواناتی متفکریم و حق ما است که به پرورش استعدادهای خاص یک انسان بپردازیم. پرورش ذهن، خود قسمتی از تعلیم و تربیت است، زیرا قسمتی از همان انسان بودن است. طبق این نگرش کار اصلی تعلیم و تربیت ، آموزش تفکر انتقادی ، خلاق و کارآمد به کودکان است. (فیشر، ۱۳۸۵) و نیاز به آموزش تفکر انتقادی امری واضح است که باید آن را به کودکان و دانش آموزان آموخت. در نتیجه می توان گفت که برای ارتقاء و ترویج علوم و فرهنگ انسانی نیاز به بهبود تفکر از طریق آموزش روشهای تفکر بوده تا با جلوگیری از خطاهای ادراکی ، در امنیت و سلامت روانی و جسمانی جامعه ای سالم و شهروندانی مفید و منطقی داشت.